

1775.

- 1°. Eichmannus, Jan. Bern. Christoph: De effectibus mutationum in rebus fortius obviarum. Simplic.
2. Richard, Dr. Augustus: De effectu concursus creditorum universalis ratione bonorum locutionis alieni.
3. Schmidt, Jacob. Erwmann: De successione in fundum filios post subsequens matrimonium legitimatis hanc deneganda.
4. Walchius, Cr. Test: Disquisitio II: De genitus forte distinctionis inter factum animatum et inanimatum in nemisi Cornelia art. 131; Ab. publicationi in mag. Dr. Ludov. Test. Griseisen . . . praemissa.
5. Walchius, Carolus Testimus: De communione bonorum inter conjuges Matthiasianos.

1776.

1. Schellwitz, Iustus Christianus Ludv. de: De exactione
pecuniae pro viis publicis post bursae solven-
tiae... 2 Saecpl. 1776 & 1777

2. Walckius, Cr. Frd.: Repace domestica. Programma,
qua Th. Henrici Mantisi... disputationem solamen
... indicat.

3. Walckius, Carolus Fridericus: De privilegiis pecuniae
hereditariae creditorum in concursu

4. Walckius, Carolus Fridericus: De portione statutaria
in legationem computanda.

1777.

1. Haupfeld, Dr. August, Far. iur. decanus: De restitu-
tione, in integrum personis illustribus com-
petente simulque solam in manu. Testi Valerii
Iohannis Phelippi... indicat.

1777

2. Schmidtus, Dr. Antonius: De restitutione in integrum,
num sit beneficium reale, a personalitate?

3. Walchius, Carolus Fridericus: De laudemis & lachris
parentibus suis successoris salvatoris.

4. Walchius, Carolus Fridericus: De labore pugnandi
ante susceptam Intelans debito

5. Walchius, Carolus Fridericus: De testamento pugn.
epi oblate.

111
Cognatio exandulosa L. S. v. und
Cognatio exandulosa L. S. v.
Kraatz p. 146. exandulosa L. S. v.
Linné T. Linnaeus et. sp. exandulosa
L. S. v. exandulosa L. S. v. exandulosa
exandulosa L. S. v. exandulosa L. S. v.
exandulosa L. S. v. exandulosa L. S. v.

112
Hesperomeles longitarsis L. S. v.
longitarsis L. S. v.

Gr. 8. num. 5

1775, 1 b
2

COMMENTATIO IVRIDICA
DE
EFFECTIBVS MVTATIONVM
IN REBVS FVRTIVIS OBVIARVM.

AVCTORE

IOAN. BERN. CHRISTOPH. EICHMANNO

IVRIVM DOCTORE AC CVRIAЕ PROVINCIALIS SAXO-
NICAЕ COMMVNIS ADVOCATO.

IENAE CIJCCCLXXV.

EX OFFICINA FICKELSCHERRIANA.

CONFESSORIS ET PASTORIS LIBRARIACI
IN
HICHEAS MULATIONE
IN RIBAS LVRAS ODEMI

ALCOTOM
IOAN. MINI. CHIRURGII
TAVILLI LIBRARIUS AG CAVILIAE FOLIO CICATRIZ-
SUS

Non minus est virtus, quam querere, parta tueri.

LIBRARIUS
EX-DISTINCIA LIBRARIENSIS

§. I.

Ratio instituti.

A pud Athenienses non solum moris fuit, vt furum conciperetur, a) sed et penes alias gentes quilibet dominus res furto ablatas quaesitum aedes suspecti ingredi atque potuit vindicare inuenias. Cuius moris ab Atheniensibus ad Romanos translati, passim in lege XII. tabularum occurrentia veltigia, iam tunc temporis Romanos more Atheniensium res furtiuas furi auferre potuisse, atque rerum furtuarum satis probant, auctoritatem fuisse aeter-

a) sunt, qui aliud sub furto concepere intelligunt, quo pertinent, THEOD. MARCILIVS in legis XII. tabularum collectus et interpretatione, in EVER. OTTONIS thesauro

tom. IV. pag. 222. FRANCISCVS BALDVINVS de leg. XII. tabularum, in TRACTATV TRATATVVM, vt vocatur, tom. I. ac etiam in collectione sub titulo, IURIS PRUDENTIA A ROMANA

aeternam b) Verum enim vero, quum deprauatorum ac hominum perniciosorum calliditate eo esset peruentum, ut aequa mutatione rerum alii erexitur ac illarum alienatione hancce dominis facultatem non tam adimerent, quam eius effectum redderent plane irritum ac inanem, leges et eatus iustis rerum possessoribus prospexerunt, adeo ut multa singularia, etiam praeter iuris communis rationem in odium furum introduxerint c). Et quamvis plures sint, iisque praestantes auctores, qui de rebus furtiis disputarunt d), nullum tamen inuenies, qui curatus eruit, cuiusnam effectus sit mutatio in re furtiis obvia. Qua propter apud me constitui, hac de re differre. Ego vero non audeo iactanter ac gloriose pronunciare, me non nisi noua, nec quidquam quod ab nullo ante me dictum, prolatarum esse, tamen spero, imo penitus confido, fore, ut labori meo a peritis et intelligentibus rerum aestimatoribus aliquod statuatur pretium. Quod si id mihi feliciter contigerit, complebor maximo gaudio et exoptatissima gratulatione. In pertractanda autem hacc materia hoc ordine vti, haud abs re esse mihi visum est, ut, quum nemo sit, qui nesciat, ab iis, qui res aliis

ROMANA ET ATTICA tom. I. p. 59.
M. TAT. ALPINVS in epistola ad **WOLHGANGVM HUNGERVM** in qua furtum per lancem et licium conceptum, quid sit, aliter quam haec tenus explicatur, in **G. R. MEERMANNI** nouo thes. iuris ciu. et can. tom. VII. p. 801.

b) Verba legis XII, tabularum haec sunt: *furtiuae rei aeterni auctoritas esto.* Ex paraphrasi **IA-COB. GOTHOFREDI:** *furtiuam rem usucapere ius ne esto.*

c) **BERN. NICOL. STOCKHAVSEN** in dissertatione de odio singulari erga fures. cap. I. §. 7.

d) Huc pertinet **IO. ANDR. FROMMANN** de rei furtiuae inqui-

sitione et deprehensione Tübinger 1667.

IO. HENR. POTT. de rebus furtiis, lenae 1688.

JACOB. FRID. LVDOVICI de restitu. rei furtiuae, Ienae 1712.

IO. CHRISTIAN. SCHROETER de condicione rei furtiuae, lenae 1715.

CASP. ACH. BECK de eo quod iustum est circa restit. rerum furtuarum, lenae 1726.

CONRAD. GVIL. STRECKER diff. de Condict. furtiua Erford. 1729.

IO. van der ESCH. de rei furtiuae et vi possesiae prohibita usucapione, Lugd. Bat. 1732.

aliis inuitis auferunt, eas saepe mutari, saepius transferri, duabus disputationibus, quarum altera furem rei supponat possessorem, altera iura arque obligationes sifstat intuitu tertii rei furtivae sed mutantiae possessoris, locum inuenientes.

§. II.

Ratio tractationis disputat. I.

Id quod iuris civilis est, non semper esse iuris naturae, unusquisque facile mihi concedet e). En rationem, cur hancce dissertationem in duas partes, quarum prior contineat praecepta iuris naturae inuitu illius materiae, posterior ea, quae in iure fundata sunt naturae, discernere mihi placuerit. Eteum iam EVRIPIDES f), auditor Anaxagorae atque Socratis, coniungendani esse iuris naturalis cum iuris civilis cognitione statuit, quod quisque ex fida et non minus eleganti GROTII versione perspiciet g)

*Nam turpe id esset, cum scias hominem ac Deum
Quod est eritque, iusta te haud cognoscere.*

A 2

PARS I.

e) vid. VLR. HUBERVUS de iure ciuitatis lib. I. c. VI. §. 1. vid. etiam perill. TO. AVG. HELLFELDI opuscula et dissertationes iuris ciu. opuf. I. §. 3.

f) In Helena tragoedia v. 929.

g) in libro de iure belli ac pacis in prolegomenis §. 2. Mirandum est, vt alii iam animaduerterunt, ipsum

HVGONEM GROTIUM, quamvis elegans sit versio loci Euripidis, illi tamen falsum adfinxit sensum ideoque malum egisse interpretem, quum dicat, Euripidis mentem fuisse hanc scientiam rerum diuinarum atque humanarum cogitationi esse praeponendam.

P A R S I.

DE

EFFECTV, QVEM EIVSMODI MVTA- TIO PRODVCT EX IVRE NATVRAE.

§. III.

Quando quis iure naturae fur dici possit.

Quum ex iure romano aequae ac ex Constitutione Carolina criminali furrum delictis sit adnumerandum ^{h)}, non temere quaecunque erexit rei alienae ex iure naturae pro furto est habenda; sed factum illicitum, quo res alienae, domino inuito, lucri faciendo caussa, sine vi personae illata auferuntur, furtum constituit. Magnus est numerus sibi saepe nubes obducentium iuris naturalis Doctorum, qui non satis cognitos atque perspectos habent terminos ex iure ciuili desumitos, ac de iis non curatas sibi formant notiones. Quid mirum, si illi pro veritatibus iuris naturalis cogentis habeant, quae ex eo nullo defendi possunt modo. Loco probationis huius rei ablego lectorem ad ea, quae multi Doctores iuris naturalis proferunt de praescriptione, testamentis etcetera. Ex dictis autem patet, eum non dici posse furem, qui iuris, quo gaudet, alteri aliquid auferrandi, usum exercet. Eiusmodi ius in res alterius aliquicem competere potest, 1) si ab altero laesio est illata, ac ea non aliter reparari possit; habet enim laesum in laedentem ius indefinitum, laesionei reparationem exigendi ⁱ⁾. Sic ille, qui iustum bellum gerit ac vi hosti tantum eripit, quantum ius ei permittit, fur nullo appellari potest modo, aequae minus ac ille hoc nomen meretur, qui aliter sibi consulere nequit, quam ut ei, qui per pactum aliquid promisit, fidem vero fallit, tantum, quantum sufficit, ut ob debitum non solutum ipfi

^{h)} vid. Perillust. 10. CHRI-
STOPH. KOCHII instit. juris
crim. L. II. c. I. §. 172.

ⁱ⁾ vid. GOTTF. ACHEWALL IN
juris iur. nat. lib. I. Sect. III. §. 266.

ipſi ſatiſiat, eripiat. Hinc ex ipſo iure naturae defendit ille curioſus omnium doctrinarum explorator, IRENAEVSK), quod Hebrei in compensationem operae res Aegyptiorum cepiſſent. Id quod etiam de TERTVLLIANO, illo facro doctore sub SEVERO atque CARACALLA eſſloreſcente, eſt praedicandum l); repoſiunt Aegyptii, inquit, vasa aurea et argentea. Contra Hebrei mutuas petitiones iſtituunt, allegantes ſibi mercedes reſlitui oportere illius operariae feruitutis. Ad Hebraeos Aegypto egressos pertinet etiam locus PHILONIS, Iudei Alexandrini, a graecis aemulus PLATONIS dicti. II) Si laeſionem quidem alteri nondum intulerit, propositum vero laeđendi facto prodiderit. Eiusmodi enim laeſionem imminentem, quae probabiliter eſt metuenda, ob ius ſecuritatis auertere, ac in anteceduum manus rei alienae iniicere licet. Id tamen catenùs tantum obtinet, quatenus tanquam medium auertendae imminentis laeſionis conſiderari potest m).

§. III.

Continuatio.

Quamuis itaque furtum, quo res aliena inuito domino auferitur, perpetratum ob ius ex laeſione ortum, parium hac ex ratione, partim ex hinc ceſſante cauſa lucri, furtum non audiat, ille tamen qui cupiditate lucri incensus ſine iure res domino inuito ſubducit, nomen furis meretur. Quumque lex ipſa ſua natura ſancta ſit atque diuina, quae alienis abſtineri iubet, dominisque adquisita ex aliis conſeruandi ius tribuit n), recte Paulus Iurisconſul- tuſ ſtaruit o), furtum ex lege naturali prohibitum eſſe admittere.

A 3

Atque

k) Lib. IV. C. 49.

l) cap. XX.

m) Legibus ciuilibus vetitum eſſe conſtat, fine iudicis auxilio ius fuum exequi, quod etiam ex ipſa iuſtitutione iudiciorum ſequi- tur, ac in iure ciuili vniuersali fun- datum eſt. HVGO GROTIUS de

iure belli ac pacis lib. XVI. c. VII.

§. II. n. 2.

n) vid. SAMVEL. PYFENDORFIUS ius nat. et gentium c. XIII. §. I. et HVGO GROTIUS de iure belli et pacis L. I. C. I. §. IO.

o) L. I. D. de furtis.

Atque id quod Vlpianus agnoscit his verbis p): *probrum et opprobrium, id est probra quaedam natura turpia sunt, quaedam ciuiliter et quasi more ciuitatis, utputa furtum, adulerium natura turpe est;* Cicero q) his confirmat: *in vita sibi petere, quod pertinet ad usum non iniquum est; alteri eripere ius non est.* Hinc et omne malum factum, praecipue clam perpetratum ita vocatur; ad minimum in hoc sensu sumitur apud Virgilium r).

*Quae quis apud superos furio laetatus inani,
Distulit in seram commissa piacula mortem.*

Nec contrarium inde probari potest, quod apud multas gentes populosue furtu turpia iudicata non sint, quemadmodum de Aegyptiis ac Spartanis id testatur GELLIVS s), de maioribus nostris certo respectu IVLIVS CAESAR t), et de Colchis, qui vocantur Mingrulli AVG. BVS BEQVIVS u). Etenim lex naturalis non aestimatur ex viuis atque alterius gentis reprobatis moribus, sed potius eam metimur ex ratione naturali, quam Barbarorum populorum mores immutare non possunt v).

§. V.

De iure domini in furem ex iure naturae, re adhuc in natura apud furem existente.

Quum humano generi perniciosissimum esset, ac ipsam conservationem illius mirum quantum impediret, nisi homines, de propria salute solliciti, facultatem haberent, conseruandi res adquiritas, (§. praeced.) laetio infertur, cui aliquid sine iure aufertur, ideoque non minus et ille laeditur, cuius ius alter furto infringit.

Verum

p) L. 42. D. de verborum signif.

q) de officiis lib. III. c. 10.

r) Aeneidos lib. VI. v. 568.

s) in noct. att. lib. XI. Cap. 18.

t) de bello gallico lib. IV. vbi ait: latrocinia apud germanos na-

tura habent infamiam quae extra fines cuiusque ciuitatis fiunt.

u) in epistola de rebus turcicis III. pag. 243.

v) XENOPHON de dictis et factis Socratis contra Persarum incestos concubit. lib. IV.

7

Verum enim vero quia laesus a laedente exigere potest, ut damnum illatum resarciat, hocce ius nec denegari potest laeso in furem. Iuri perfecto responderet obligatio perfecta, quarenus moraliter agendo damnum est datum; quidni igitur fur perfecte sit obligatus ad damnum reparandum? Quae reparatio, si res furtiva in pristino penes furem existit statu, illius fieri debet restitutio ac praefestatione eius quod interest, quia dominium per ablationem non est amissum, laedens vero damnum meliore ratione praefastare non potest. Quamuis autem haec obligatio furi incumbat, fieri tamen potest, ut eam non adimpleat; quo casu ius belli domino competit, quod omni laeso concedendum est in laedentein, quarenus sine vi reparatio laesioris non obtineri potest. In statu vero ciuili per imperantem seu iudices, qui ab eo constituti sunt, ius meum persequi debeo; ac in eo differt ius mere naturae a iure ciuili vniuersali.

§. VI.

De Iure domini in furem mutata re furtiva.

Sicut res ex quo semel extiterunt, speciem et habitum accepterunt, non aliam sumunt caussam, ac ut sint aliunde non pendit w), ita, ut res quae semel mea est, maneat talis, alieno beneficio non indiget; illa potius adfectio necessario ita rei adhaeret, ut fur facto suo iniusto, quo nimirum rem furtivam mutat, ius mihi adimere non valeat. Quoniam autem vi libertatis naturalis dominus rebus suis majori vel minori pretio, pro vti liber, aestimare potest x), iam rem furtivam mutatam in majori vel minori pre-

tio

w) vid. GRONOVIVS in notis ad HVG. GROTIUM de iure belli ac pacis lib. I. c. I. §. 10. n. 5. not. 99.

x) vid. GOTTF. ACHENWALLI ius naturae lib. I. sect. 2. tit. 8. §. 203. Sic reperiuntur gentes, quae valorem aurosaec arenae tribuunt fali vid. MONTESQVIEV Esprit des Loix lib. XXII. art. I. vbi haec re-

peries verba: *Les peuples qui ont peu de Marchandises pour le commerce, comme les Sowages et les peuples policii qui n'en ont que de deux ou trois especes, negocient par echange. Ainsi les caravanes des Maures qui vont à Tombouctou dans le fond de l'Afrique troquer du sel contre de l'or n'ont pas besoin*

—————

tio habendi, illi ius est. Quapropter, quum iuri perfecto congruat obligatio perfecta, obstrictus est, se permittere iudicio domini in determinando prelio rei ablatae, sed mutatae. Si igitur dominus rem tanto aestimat prelio, quanto ante mutationem factam fuit, fur qui ad reparationem damni obligatus est, (§. anteced.) restitutione rei furtivae et mutatae ratione ipsius rei liberatur ab obligatione; ac ne quidem hancce restitutionem allegato obtentu, quod res suntibus suis creuerit et iam majoris pretii sit, recusare potest, quum nullo facto iniusto dominium rei inuito domino admere possit, ac ex iudicio laesi, non laidentis nec tertii, verum rei pretium determinetur. Immo quod maximum est, laesus adhuc id quod interest exigere potest. Fieri vero si potest, vt res in pristinum reducat statum, fur restitutione rei in pristinum statum reductae ac praestatione eius quod inter est liberatur, nam ius quod ex iure indemnitatibus domino competit, reparationem damni exigendi, cessante caufsa, cessare debet. Inde mihi etiam sequi videntur, ius domini usque eo extendi non posse, vt impedit furem, quo minus in pristinum rem reducat statum.

§. VII.

Continuatio.

A me dicta restringenda esse ad eiusmodi mutationes, quibus a fure ex re furtiva noua species non efformata nec confusio seu commixtio facta est, iis videtur, qui hac de re tantum somniant. Ac ipse HUGO GROTIUS probatus ille scriptor iuris naturalis, male hac de re iudicauit y); ut vel minimum ex iis quae hac de re profert, satis constat; At si, inquit, naturalem veritatem respiciimus, sicut confusis materiis, communionem induci pro rata eius quod quicunque habeat, romanis quoque Iurisconsultis placuit quia alium extum

sion de monnoie. Le Mauve met son sel dans un monceau, le Negre sa poudre dans un autre; s'il n'y a pas assez d'or, le Mauve retranche de son sel, ou le Negre ajoute de son'or, iusqu' a ce que les Parties conviennent. SAM. PUFENDORFIVS de iure naturae et gentium lib. V. c. I. §. 8.
y) in lib. II, Cap. VIII, §. XIX. n. 2.

9

tum reperire non poterat; ita cum res constent materia et specie tanquam suis partibus, si alterius sit materia, alterius sit species, sequitur naturaliter rem communem fieri pro rata eius quanti unum quodque est. Species enim pars est substantiae, non substantia tota. Quibus ex verbis vix HVGONEM GROTIUM agnoscimus, qualem declarauisser, si Sabini sententiam secutus esset ac simul rationem illius, quam Sabinus ignorabat, addidisset. Acu autem rem Gerschomus Carmichael tetigisse videatur z), qui is, inquit, qui dolo malo rem meam specificavit suae rei immiscuit, nihil sibi turis ex factio in re mea acquirit; nec suae rei vel operae aestimationem a me reposcere, ad summum ultra id quod ego me factum puto locupletio em, id est, quanti pluris rem mixtam vel modificatam aesi- mo, quam propriam rem meam prius aesiimavi. Etenim principiis iuris naturae repugnat, statuere Deum ope rationis hominibus aperiisse, specificatione et commixtione domino inuito ius suum perfectum suripi posse. Si igitur dominus exigit vase aurea arque argentea, ex auro atque argento suo confecta, aequo minus injustus est appellandus, ac si destruit aedificium furis, ut ligna furto ablata vindicet, cum id facere ius naturae cogens ipsi permittat. Laetus autem, qui aequitatis, firmissimi praesidii in statu naturali rationem habet, talem capessere potest viam, ut accipiat rem aequipollentem vel aequivalentem, simulque praestationem ejus quod interest urget.

§. VIII.

Continuatio.

Iam quaestio moueri potest, quid tunc ex iure obtineat naturae, si dominus eundem valorem, quem antea res habuit, ei non tribuit? furem restituzione rei muratae in specie ab obligatione non liberari videtur, quia reparatio damni ob minorem valorem, quem iam ex iudicio domini, cui standum est, res habet in se non est propor-

z) in observationibus ad SAM, hominis et ciuis lib. I. c. 12. §. 7.
P V F E N D O R F I U M de officio obs. I.

proportionata. Quam ob rem ante omnia videndum esse puto, an restitutione rei in genere, id est praestatione rei eiusdem speciei, damnum furto illarum reparari possit, nec ne? Quod si prius fieri potest, ab arbitrio laesi optimo iure oblatam satisfactionem dengantibus pendet, utrum rem ipsam in specie ac id quod interest, aut restitutionem rei in genere exigere velit. Ac tunc demum a fure laetus, satisfactione, id est praestatione aequipollentis, vel aquivalenter a) contentus esse debet, quo restitutio in specie ac in genere impetrari nequit. Quantum autem satisfactionis a iudicio laesi non furis pender; sed si laetus nimis est severus, inique agit, ac furem desperantem efficere potest; et tunc fortuna adhuc est anceps. Praeterea autem unusquisque mecum consentiet, dominum cui res sua furto est ablata, simul respectu damni extra rem ablata, intuitu ablationis vero perpeccit sibi prospicere posse.

§. VIII.

Discrimen quod inter ius ciuile vniuersale et mere naturale intercedit.

Forsan quis quaerat, num ea, quae sphais praecedentibus tradita sunt, locum habeant quoque in statu ciuili? Nullus dubito, quae ex iure mere naturali a me adducta sunt, conspirare cum iure ciuili vniuersali, sicut tanta vis libertati naturali, res, prout libet, aestimandi seu valorem earum determinandi, haud sit tribuenda, ita vt potius, quam commoditati, quam praeter securitatem homines, in ciuitate vnti, simul intendunt, id impedimento esset, ea eantibus sit restricta, vt hominibus rei proprietatem intelligentibus id relin-

a) aequipollens atque aequivalens ita differunt, vt prius a Doctoribus iuris naturae dicatur res eiusdem generis sed non eiusdem speciei; quod si aestimari debeat, et conferri pretio, idem pretium generis innuit, et melius et latinius

dicitur, respectu generis res eiusdem pretii; nam haec vox tantum apud Logicos in usu est, qui ea propositionum valorem aequabilem indicant; posterius res nec eiusdem speciei nec eiusdem generis nuncupetur.

refinquendum sit b). Excipias tamen velim casum, quo dominus valorem rei furtuae ex voluptate, quam ob peculiarem causam ex illa percepit, aut peculiaris favoris affectum constitutere velit c). Quantum vero in hac materia discrepet ius romanum in Germania receptum a iure iure naturali ac iure ciuili vniuersali, satis super que parebit ex iam dictis et quae parte II, emodabo.

§. X.

De mutatione scientie domino a fure facta.

Quamuis itaque mutatione rei furtuae a fure facta domino ius suum non aufertur, ea tamen exoriri potest quaestio, an non si sciuerit dominus, furem mutare rem ablatam ac non contradixerit, illi hoc obesse possit? Ad quam resoluendam questionem imprimis in id inquirendum est, an de scientia supra memorata domini nullam habuerit fur cognitionem, aut an ea fuerit imbutus. Priori in casu fur voluntatem ius quoddam intuitu rei adquirendi habere non potuit, quia nemini ignorare licet, alteri inuito de iure suo nihil derrah; ideoque negatiuam non erubescere amplecti sentiam. Posteriori vero in casu fur tantum consequitur iuris, quantum ad eiusmodi dispositionem requiritur. Hoc ex parte domini co nititur, quod, qui vult effectum, velle etiam debeat caussam, ex parte furis vero illius principii cognitione est superstructum, qua efficitur, furem voluntatem adquirendi, in qua est, habere posse. Verum enim vero cum in effectu non plus esse debeat quam in causa, vi huius scientiae fur solitarium, vti vocatur, quidem sibi arrogare non potest dominium, particeps tamen fit condon-

B 2 minij,

b) de pretio conferri possunt
AND. DINNERS de iusto rerum
pretio Stutg. 1661. HENRICI COG-
CEI dissertatione de vero rerum pre-
tio, Francf. 1701.

c) conf. tamen HENRICI COG-
CEI dissertatione de pretio affectio-
nis et amoenitatis Heidelb. 1680.

CHRIST. THOMASII dissertatio de
pretio affectionis in res fungibles
non cadente. Halae 1701. PHIL.

STREITII dissertatio de interesse
affectionis Erfor. 1709.

baeq

minii. Nihil vero obstat, quo minus laetus adhuc id quod interest repertere, ac quando ei placet, ab hoc condonatio recedere possit. Evidem ingenuo profiteor, satis ambiguam ac intricatam hanc esse materiam. Quam ob rem contra propositam sententiam ratione munitam, dubia, quibus robur atque vis quaedam ineft, moueri, mihi mirum non videbitur. Etenim obiici potest, quod fur sit in mala fide, quum eum non lateat, quod iniuste agat, ac aliud sit non contradicere, ut caream ad tempus possessione rei meae, aliud, velle et sufficenter declarare, ut simul caream dominio. Denique addi atque adjici potest, dominum ad contradicendum non esse obligatum. Quod ad primum, quod obiici potest, attinet dubium, id facili refelli potest negotio; et si quidem verum est, forem ob scientiam, qua sibi non competitere rei dominium conuincitur, esse in mala fide; malae tamen etiam fidei possessor rem, quam ita possider, voluntate domini adquirere potest. Eandemque ob causam, quia dominus, qui permittit effectum, sufficenter declarat, se velle etiam cauſam, obiectio inde desumpta nullius est momenti. Tertiū argumenti eadem est ratio. Etenim si veritati est consentaneum, eum qui permittit effectum, sufficenter declarare, se velle quoque cauſam, dominus omnino hoc in casu contradicere debet.

P A R S II. DE EFFECTV QVEM EIVSMODI MVTATIO EX IURE CIVILI PRODVIT,

§. XI.

*Id ad quod generatim respiciendum est, in definiendis
intuitu rerum furtuarum mutationum effectibus
ex iure civili prouenientibus.*

Expositis effectibus quos mutationes in rebus furtiis ab ipso
fure suscepit ex iure naturae habent, iam progredior ad ius civile
positi-

posituum; quum certum sit, imperantes ciuiles ob salutem publicam saepe alios, saepius plures factis attribuere effectus. Quo hoc discrimen adpareat, indagandum est, vtrum mutatio inuoluat interitum ciuilem, an non, quoniam eo, vt pluribus exponam poslea, dominium amittitur. Nam et si dominium, quia iuris est, regulariter non amittitur domino ignorantie aut eo inuitio aut sine facto eius per inturiam alterius ex regulis juris d): non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri e); id quod nostrum est sinefectio nostro ad alium transferri non potest f); hac regulae tamen quae ex legibus sunt deponitae, ipsis legibus, interitu ciuili domino eriam inuitio dominium adimi posse disponentibus, derogare non possunt, sed potius sensus earum ex aliis legibus, quae hac de re specialius loquuntur, est erendum g).

§. XII.

De eo quid sit interitus ciuilis, ac de effectu illius.

Interitus rei ciuilis consistit in actu, quo efficitur, quod res ciuiliter non existat h). Ciuiliter autem non existere seu non existare dicuntur i) ea quae, quia deserunt id esse, quod fuerunt,

B 3

pro

d) FRANC. RAMOS *del Manzano* ad tit. de adquirenda vel amittenda possessione recitationes part. II. C. I. §. 6. in GER. MEERMAANNI thes. Tom. VII. pag. 95. FRANC. de Amaya lib. II. obs. C. 4.

e) L. 74. D. de reg. iuris

f) L. 11. D. de regulis iuris

g) conf. CHRIST. STYRCIT comment. de reg. iuris cura HENRICK HABNII editus p. 4.

h) Saepe enim existare idem est ac esse, existere; et non existare idem est ac non esse non existere L. I. §. 14. D. depositi. L. 18. D. de

inoff. testam. L. 23. D. de usuris L. 21. §. 5. D. de noxal. action. L. 13. D. quod metus cauifa, L. 4. D. de rebus autorit. iud. possiden- dis L. 6. §. 5. D. de acquir. vel amitt. hereditate. Promiscue igitur usurpamus non existere et non existare vid. BARN. BRISONIVS de verb. significacione lib. V. p. 445 et 448.

i) Non existere alias etiam dicitur, id quod nec in praeterito fuit, nec in praesenti est, nec futurum, possibile tamen est, vt esse potuisse vel futurum fuisset; sic tabulae non existare dicuntur, Tit. D. fi

pro extinctis habentur, licet non plane interierint ^{h)}). Ex quo autem sequitur, eiusmodi interitu amitti dominium, ac, quum cefante causa cessare debeat effectus, rem quae civiliter interiit vindicari non posse. Etenim quod non existit seu extinctum est, non potest esse alieuius. Vindicare autem nemo potest id, quod suum non esse videtur ⁱ⁾.

§. XIII.

De deterioratione interitum ciuilem efficiente.

Eiusmodi interitus rei ciuilis multiplici ratione per mutacionem obtingere potest. Ita ⁱ⁾ deterioratio, qua propriam res amitti formam, talem inuoluit; nam mutata forma prope interimit substantiam ^{m)}. Quamvis igitur non omnis deterioratio scindendo, frangendo, rumpendo, atque lacerando a fure ratione rei futuac facta, vt interitus ciuilis considerari ac efficere possit, rem pro

D. si tabulae testam. nullae extabunt; II) quod, nec in praeterito fuit, nec in praefenti existit, sed tamen futurum est. Sic fructus futuri non existente conditione non existere dicuntur L. 88. pr. D. ad L. Falcid; III) quod plane interierit. Sic aedes incendio consumatae non existunt amplius. Praet. conf. SAM. STRYKII volum. V. diff. iuridicarum diff. II. c. I. n. 14. et seq.

^{k)} L. 13. D. de verb. signif. L. 18. §. 3. D. de pignoratitia actione, §. 26. Instit. de rerum diuisi. L. 5. §. 3. D. de rei vindicatione, L. 9. §. 3. D. ad exhibendum. Illustris ERN. CHRIST. WESTPHAL in interpretationibus iuris ciuilis de libert. ac seruit. praediorum Sect. III. C. XXX. §. 919.

^{h)} L. 27. §. 2. D. de auro et argento legato, L. 3. §. 14. D. ad exhib. L. 5. pr. Cod. de secund. imptis L. 4. Cod. de crim. expiate heredit. et conf. PAVL. BVSIUS lib. I. c. 7. subtilium iuris et SAM. STRYKII volum. V. diff. iurid. disput. II. c. II. n. 10.

^{m)} L. 9. §. 3. D. ad exhib. vbi ita legimus: fed si quis rem deteriorem exhibuerit, aequo ad exhibendum eum teneri Sabinus ait, sed hoc ibi vtique verum est, si do lo malo in aliud corpus res sit translati, veluti si ex scypho mappa facta sit, quamquam enim mappa exhibeat ad exhibendum tenebitur, nam mutata forma prope interimit substantiam.

pro non amplius exstante habendam n), ac inde domino ius rem vindicandi haud concedendum esse; ciusmodi tamen deterioratio, qua tollitur forma, illius est effectus. Id quod ad easum applicari potest, quo ex seypo surrepto fur massam fecit, aut chirographum ablatum laceravit. Nihil vero obstat, quo minus contra furem actione ad exhibendum agi possit, ad rem in pristino statu exhibendam, ut causa amissionis dominii sublata, res ipsa cum omni eo quod interest, restituī posso^t), aut si id fieri nequit, vt, quia dolo delictū possidere, omne id quod sibi per furtum commissum abest, quodque furamento in item determinari potest, praefest. Immo etiam in hoc posteriori casu ei competit condicō furtua, non quidem ipsius rei ita deterioratae, vt pristinam formam non amplius habeat p), quia ipsius rei praefato exigi non potest, vbi res non amplius abest, sed pro exstincta habetur q); ast condicō aestimationis. Vlpianus enim ait r): *In re furtua condicō ipsorum corporum compōit, sed utrumq[ue] diu quam diu exstant; an vero et si defierint esse in rebus humanis?* Et si quidem obtulit fur, sine dubio nulla erit condicō, si non obtulit, durat condicō aestimationis. Ac iure romano res aestimatur, quanti plurimi fuit, a tempore furti commissi vsque ad sententiam iudicis s); licet aestimatio sit momentanea et contingat tempore aliquo.

n) Errat igitur IOH. ALTHVSIVS in dicaeologica lib. II. c. 8. n. 6. seq.
o) concurret igitur hoc loco cum actione ad exhibendum cumulatiue condicō furtua, vid. WOLF. ADAM LAVTERBACII dissertationum academicarum vol. IV. disput. CXLVI. §. VIII. pag. 1212.

p) L. 13. §. I. D. de verb. significatione, cuius verba sunt: *res videntur abesse quarum corpus manet forma mutata.* Eadem fere verba habet L. 13. D. de verb. oblig.: *res videntur abesse cuius forma mutata est, licet corpus maneat.*

q) quia saepe ignoramus rem furto ablatam, in statu quo ipsa

repeti potest, adhuc adesse, in conditione furtua petitum alternatiue ita formare licet, vt fur aut rem ipsam aut aestimationem praefest. VLR. HVBERVIS in praelect. iur. ciui. lib. XIII. tit. I. n. 4.

r) L. 8. D. de conditione furt.

s) vid. AND. CLVDIVS in tractatu de condicō furt. c. I. n. I. c. 18. n. 17. PAVL BIVSIVS in com. ad D. lib. XIII. tit. I. leg. 8. §. I. IO. BRVNNEMANVS in comment. ad D. lib. XIII. tit. I. 8. VLR. HVBERVIS in prael. iur. ciui. lib. XIII. tit. I. n. 4. IO. MATTHAEVS MAGNVS in libro de rationibus et differentiis iur. ciui. C. XII.

alicuius penuria. Attamen nonnulli hoc ita temperandum putant, vt tunc tantum locum habeat, quando dominus rei eo tempore, quo plurimum valuit, probabiliter venditurus eam erat *t*). In rationem huius sententiae si inquiramus, eam in eo inuenimus, quia fuit semper in mora esse intelligitur *u*). Hodie autem conditio furtiva datur ad id quanti res tempore furti vere fuit, ac simul omne id quod interest *v*), quod etiam iuramento definiri potest *w*). De eo autem, in quantum a nobis dicta in casu, quando fuit poenam aut capitalem aut corporalem aliamue subiit, usum habeant, conferri merentur, SIG. FINCKELTHAVSIVS *x*), PET. HEIGIVS *y*), BENEDICTVS CARPOVIVS *z*), CHRISTOPH. PHILIPPVS RICHTERYSA), MATTH. BERLICHIVS *b*), LUDOVICVS MENCKENIVS *c*), IO. BRVNNEMANNVS *d*),

SAMVEL

C. XII. in GER. MEERMANNI thes.
tom. III. p. 313. 314.

t) vid. IO. BRVNNEMANNVS,
cit. loc. n. 3.

u) vid. AND. CLVDII tract. de
cond. furt. c. 20. GEORG. ADAM.
STRVVI syntagma lurisciūl. exer-
cit. XII. §. 54. IACOB. MENOCHIVS
Tom. X. consiliorum et responso-
rum, conf. 963. n. 42. GOTTL. GER.
TITII ius priuatum romano ger-
manicum lib. V. c. 1. §. 9.

v) vid. perillust. IO. CHRIST.
KOCII institut. iur. crim. lib. II.
Cap. III. §. 216. Illust. IO. LVD.
SCHMIDTIVS de actionibus et ex-
ceptionibus c. II. §. 1268.

w) vid. GABRIELIS CATIANI
syntagma de eo quod interest C.
XIV. in GER. MEERMANNI thes.
tom. VII. p. 797. IO. BORCHOL-
TENI comment. in tit. D. de in li-

tem iurando c. IV. n. 78. WOLFG.
AD. LAUTERBACHIE volum. IV.
diff. academ. disput. CXLVI.
§. VIII.

x) in obseruationibus practicis
obs. 59.

y) in quaestionibus p. II. qu. 23.
n. 17.

z) in practica criminali p. II.
qu. 80 n. 104.

a) in decisionibus p. II. decisi. 96.
n. 154.

b) in conclusionibus practicis
p. III. conclus. 19. n. 38.

c) in differt. de reo eiusue he-
rede, ex delicto corporis adflicti-
um poenam merente ad ablatis ex-
peniarumque restitutionem obliga-
to Lips. 1723.

d) in comment. ad Digesta lib.
XIII. tit. I. leg. 7. n. 7. et 8.

SAMVEL STRYKIVSE), WOLFFG. AD. LAVTERBACHIVSf),
VLR. HYBERVSG), AVG VSTINVS de LEYSER h), perill. IO.
CHRISTOPH. KOCHIVSi), perill. IO. AVG. HELLFELDVS k).

§. XIII.

De specificatione interitum rei ciuilem efficiente.

II) Accidit rei interitus ciuilis in specificatione, qua fur ex aliena materia fecit nouam speciem l). Disceptatum quidem multum fuit, cui noua species, per specificationem facta, sit adiudicanda; tandem tamen praevaluit distinctio, vtrum species ad pristinam formam possit reduci, nec ne? Quae quoque distinctio ratione furis specificantis obtinet, ita vt priori in casu laesus condicione furtiva, quae cum electiue rei vindicatio concurrit, speciem a fure exigere possit, ac ne operas quidem soluere debeat m); sed quid, si fur dicat, conflabo materiam atque rem tuam tibi restituam? Videtur hoc fur non esse indulgendum n). Posteriori vero in casu fur specificans sit dominus, exceptis casibus quibusdam postea adserendis o). Cuius

e) in usu moderno pandectarum HYBERVS in paelect. iur. ciu. lib. II. tit. I. n. 43.

f) in disputationibus academ. vol. IV. disp. CXLVI. §. 6.

g) in paelect. iur. ciu. lib. XIII. tit. I. n. 4.

h) in medit. ad D. spec. 149. med. 4.

i) in institut. iur. crim. lib. II. c. III. §. 217.

k) in jurisprud. forensi §. 840.

l) Refertur quidem haecce specificatio ad species accessionis industrialis, sed male; quem lic vna tantum res adsit, et accessionis duas, vnam nempe principalem, alteram accessionem supponat, vid. VLR.

m) §. 25. Inst. de rerum diuis. L. 7. D. de adquirendo rerum dom.

L. 1. Cod. de infant. exposit. WOLFFG. AD. LAVTERBACHIVS

vol. IV. disp. acad. disp. 146. §. 7.

n) conf. IO. HEN. MOLLENBEECII thesaurus iuris ciuilis lib. XLI. tit. I. not. 83.

o) §. 25. Inst. de rer. diuis. L. 7.

de adquir. rerum dom. EDMUND MERILLIVS lib. I. obs. 21. WOLFFG.

ADAM LAVTERBACHIVS in compendio iuris pag. 567. ANT. CON-
TIVS lib. I. disput. iuris ciuil. c. XII. p. 80.

C

ius ratio haec est, quia specificatio involuit interitum rei ciuilem, dum res, forma materiam absorbente, pro extincta seu re non amplius existente habetur ^p). Extincta autem re, extinguitur etiam illius dominium ^q) et nihil conuenientius est, quam ut ea illius sit, qui fecit, vt iam alio existat modo; nouae enim rei nouum est dominium ^r). Quibus ex iure ciuili adsumitis, missis iis, quae a multis sine iudicio excogitata sunt, dubium inde deponitum, quod nemo mala fide, ac multo minus delicto dominium rei cuiusdam adquirere possit ^s), facili negotio ratione ex ipso iure naturae defumta remoueri posse credo. Nimirum cessat impedimentum legale, quod res aliena in iusto domino auferri non possit, quia quilibet, immo etiam ille, qui alios hac vel illa ratione laefit, rerum nullius, ac multo magis earum, quibus existentiam dedit, dominium adquirere potest, ita ut ipse laederetur, si laefus, cui ius reparationem damni exigendi manet, ei impedimento futurus esset. Accedit, quod, si quis sine culpa sua dominium rei sua' seu ius in re amiserit, ei adhuc competit actio ad aestimationem, ac ille qui actione ad eam consequendam vti potest, rem habere videatur ^t).

Non

^p) conf. SAM. STRYKII VOL. V. diss. iurid. disput. II. s. II. n. 10. SAM. PUFENDORFIVS de iure naturae ac gentium lib. IV. Cap. VII. §. 10. THEOPHILVS in paraphrasi institutionum cum notis omnium cura GVL. OTT. REIZZI tom. I. §. 26. de rerum diu.

^q) conf. FRANC. BALDWINVS in catechesi iur. ciu. lib. III. c. fin, tom. I. IURISPRUDENTIAE ROMANAЕ ET ATTICAE pag. 674.

^r) vid. AEG. HORTENSIVS ad leg. 16. §. 2. D. de pignoribus pag. 312.

^s) vid. PET. MÜLLERVIS in additamentis ad GEORG. AD. STRVII

syntagma iuris ciuill. exercit. XXI. lib. 45. tit. I. §. 37. SAM. STRYKIVS volum. V. diss. iurid. disput. II. cap. II. n. 28. GOTTL. GER. TITIVS in iure priuato rom. germanico lib. III. c. V. §. 30. SAM. de COCCEII in iure ciuili controv. Lib. XII. tit. I. quæst. 21. p. 435. edit. nou. Sed meliora docent REIN. BACHOVIVS in commentario ad Insti. pag. 267. et VLR. HVERBVS in prælect. iuris ciuil. lib. II. tit. I. n. 44.

^t) L. 15. D. de reg. iur. L. 52. de A. R. D. PETER FABER de regulis iuris ad D. C. 15.

Non obstat igitur paroemia germanica u): *Der Wille giebt dem Werke den Nahmen.* Quibus ex rationibus IUSTINIANVS statuit, quid is, qui mala fide purpuram vestimento suo intexuit, fiat dominus purpurea v), Valer hic argumentum a minori ad maius. Nam in specificatione res magis vere ac reapse non existit, quam in accessione res iuncta. Ergo mala fide specificans multo magis dominium adquirit speciei, quam in accessione mala fide vniens, ad quem res pertinet principalis. Nec ulterius obici potest, quod bona fidei possessor fructus suos faciat, non autem malae fidei possessor w), quia perceptio fructuum per se non est modus adquirendi, sed quatenus quis ius in fundo habet; bonae autem fidei possessor interdum loco domini est. Obstat quidem nonnullae leges videntur, ex quibus partem directe, partem indirecte nostra sententia impugnatur. Quod ad leges prioris generis attinet x), illae tradunt quod is, qui dolo desit possidere, pro possesso fit habendus. Sed acceditus his legibus, quae per se clare parent, salua nostra sententia. Etenim quilibet jurisconsultus perficere debet, quod de iure domini, contra eum, qui mala fide desit possidere, ad

C 2

acti-

u) vid. IO. NIC. HERTII opera tom. III. lib. I. paroem. I.

v) §. 26. Inquit. de rerum diuini. cuius verba sunt: si alienam purpuram vestimento suo quis intexuerit: licet pretiosior sit purpura, tamen accessione vice cedit vestimento et qui dominus sit purpurea, aduersus eum qui scripsit, habet iuri actionem et conditionem; si us iuste sit, qui vestimentum fecit, sive alius nam extinctae res, licet vindicari non possint, condici tamen a iuribus et quibusque aliis possessoribus posseint.

w) L. 4. de crim. expil. haeredit. L. 3. de condic. sine causa. SAMVEL de COCCETI in iure ei-

uili controverso lib. XXXXI. tit. II. qu. 22.

x) L. 133. D. de reg. iur. quae hanc continet regulam: qui dolo desit possidere, pro possesso damatur, L. 150. D. de reg. iur. cuius verba sunt: parent esse conditionem eius qui quid possideat vel habeat atque eius cuius dolo malo factum sit, quo minus possideret, vel haberet. L. 157. §. 1. eodem, quae haec tradit: semper qui dolo fecit, quo minus possidat, pro eo est habendus ac si haberet. L. 25. §. 8. D. de haered. petitione, ubi legimus: is qui dolo fecit, quo minus possideret, ut possessor condemnatur.

aestimationem rei agendi, sermo sit. Id quod etiam inde luculenter apparet, quod vel ille, qui mala fide alienauit, adhuc pro posseffore habeatur, adeo ut contra cum rei vindicatio vialis insitui possit.

§. XV.

Continuatio I.

Quod leges posteriores concernit y), illae propositionem nostram tantum refringunt; defumtae enim sunt ex libris **IULII PAVLI**, **Erciscundi** z) qui, quum carpendi studio maximo deditus a) ac cupiditate dissentendi subtilitatis studiosissimus esset b), mox **Sabinos**, mox **Proculeianos** fecutus est. Quid igitur mirum, si et in hac materia ex suis libris subtilitas quaedam in **Digesta IUSTINIANI**, in dissensu **Iurisconsultorum PAVLI** sententiae subscribentis,

y) L. 12. §. 3. D. ad exhibendum, quae haec sancit: si quis ex eius meis mystum fecerit, vel ex oliuis oleum, vel ex lana vestimenta fecerit, cum sciret haec aliena esse: utriusque nomine ad exhibendum tenebitur, quia quod ex re nostra fit, nostrum esse verius est. L. 4. §. 2. D. de usurpat. et usuraption. cuius verba sunt: si ex lana furtiva vestimenta feceris: verius est ut substantiam spectemus, et ideo ipsis furtua erit.

z) Optimo iure ad Erciscundos **Iurisconsultos** eum referunt **GOTTF. MASCOVIVS** de seftis Sabinianorum ac Proculeianorum in iure civili cap. 8. §. 8. n. 2. et perill. **DAN. NETTEFBLADT** in initis historiae litterariae iuridicae vniuersalis p. I. epoch. II. §. 212. ed. nou. Conf. tamen **EBER. OTTO** in Papinianum

seu de vita studii, scriptis, moribus, et morte Aemillii Papiniani **Iurisconsultorum Coryphaei Diatriba** c. XIII. §. 9. 10. **STRAVCHIVS** de vita lulii Pauli, in eius vita veterum **Iurisconsultorum** pag. 91. **FRANC. CAR. CONRADI** in parergis lib. IV. §. 3. pag. 507. seq.

a) cfr. **PET. FABER** ad L. 145. D. de reg. iur. **EBER. OTTO** lib. cit. p. 294. **GOTTF. MASCOVIVS** lib. c. p. 144. laudatus **DAN. NETTEFBLADT**. lib. c. p. l. epoch. II. §. 218. edit. nou.

b) vid. 10. **GOTTL. HEINECCI** hist. iur. ciu. rom. a'que germ. lib. I. c. IV. §. 341. conferatur tamen **CORNELLI VAN BYNKERSHOEK** operum minorum liber singularis ad Leg. XXXX. D. de rebus creditis c. I. p. 3. edit. II.

tis, irreperit, cui deinde generali dispositione Institutionum neutquam derogauit; quoniam posterior lex generalis non tollit legem priorem specialem *e*), nec etiam praesumitur, legislatorem sine expressa correctione priorem legem mutare voluisse *d*). Nimurum ex adlegatis aliisque legibus assumendum esse puto, furem speciem, quae in pristinam materiam reduci non potest, adquirere, exceptis casibus in quibus fur alienae surreptae materiae eam formam dedit, quam tam ob eam vim et facultatem, quae ei a natura altius inhaeret, et quam nonnulli Iurisconsulti potentiam proximam vocant, quam ob iam factam praeparationem laetus ei dedisset. Tunc enim noua species ad dominum pertinet materiae. Cuius ratio haec est, quoniam fur, qui ex re surrepta id fecit, quod ex ea laetus necessario fecisset, voluntate laeti specificasse videatur, ac ideo res pro extincta haberi non potest. Quae quoque interpretatione iuri conuenit naturae *e*). Sic igitur PAVLVS furi, qui ex alienis vniis mustum fecit, vel ex oliuis oleum, dominium harum rerum non tribuit. Quamvis enim omnino dici possit, furem ex alienis vniis vel oliuis vinum vel oleum exprimendo nouas fecisse species *f*), ob vires naturae insitas ab eaque prouenientes seu earum potentiam proximam, aliam formam recipere vuacae aequae oiliuae

C 3

e) Institutiones ratione confectio-
nis, non item ratione promulgationis tamquam lex posterior con-
fiderari posunt.

d) vid. IO. NIC. HERTII opera
tom. I. diff. III. de collisione legum
Sect. IIII. §. 1.

e) vid. huius differt. pars I. §. 6.
et 7.

f) dissentient REINH. BACHO-
VIVS in Comment ad Institut. lib. II.
n. 19. p. 168. IO. GOTTF. SCHAVM-
BURG in notis ad GEORG. AD.
STRVYI iurisprudentiam aphor.

XXXX; sed nostrae sententiae acceduit ARNOLDVS VENNIVS in Comment. ad Institut. §. 25. tit. de rerum diuisione VLR. HVBERVS. in praelect. iur. ciu. lib. II. tit. I. n. 43. SAMVEL de COCCETI in iure ciuili controverso lib. XXXXI. tit. II. qu. 22. edit. nou. Alia plane est ratio frumenti ex spicis excusii, quod nouam speciem non constituit, quia grana suam perfectam habent speciem, et erant ac dicebantur frumentum. Liquor autem oiliuarum et vuarum corticibus inclusus non est, quod ex post fit. vid. SAMVEL de COCCETI dec. cit.

olirae haud aptae sunt g). Hinc etiam vuae et oliuae lectae percipi coepiae dicuntur, tunc demum vero, quando coarctatae sunt, id est vinum et oleum inde factum, perfecte collectae nominantur h). Sunt forsan, qui obiciunt PAVLVM non solum de vuis atque oliuis, sed et de vestimentis ex aliena lana confectis loqui. Id quod mihi non ignotum est, quoniam verba PAVLI clara fatis et haec sunt i): *Si quis ex lana vestimenta fecerit cum seiret aliena esse, ad exhibendum tenebitur, quia quod ex re nostro sit, nostrum esse verius est.* Et alio loco k): *Si ex lana furtiva vestimenta feceris verius est, et substantiam spectemus, et ideo vestis furtiva erit.* Sed hoc me non mouet, vt a sententia mea discedam, nam si fur ex detonsa oīibus lana pannum faciendum curauit, non dubitandum est, quin ipse dominus sit, quia pluribus formis haec lana apta erat, sed si lana a domino fam praeparata erat, ac ex ea furto ablata vestimentum factum est, illius esse statuo, ad quem lana pertinet. De posteriori casu adductae leges intelligendae sunt; quoniam lana nondum praeparata et perfecta confectioni vestimentorum inferire non potest. Quare fur stulte atque insipide ageret, si ei veniret in mentem, ex lana detonsa pannum confidere et ex eo vestimentum adaptare, nisi forsan ipse artem lanicam exerceat. Inde etiam lex de eiusmodi casu non est explicanda. Priorem casum PAVLVS ita proponit l); *Sed si meis tabulis nauem fecisses, tuam nauem esse quia cupressus non maneret, scuti nec lana vestimento facta.* Equidem viri magni nominis, e quibus tantum VLR. HYPERVM nomino m), statuunt, leges adductas n) IUSTINIANI dispositioni plane non contrariari, sed potius de aestimatione a fure praestanda esse intelligendas. At quamvis illius viri auctoritas multum

g) REINH. BACHOVIVS loc. cit.

m) in praelect. iur. ciu. lib. II.

h) L. 78. D. de rei vindicatione.

tit. I. n. 44.

i) L. 12. §. 3. D. ad exhibendum.

ORIGAN. RIZZI

k) L. 4. §. 20. D. de usurpat. et

L. 4. §. 20. D. de usurpat. et vi-

fucacionibus.

capionibus.

l) L. 26. pr. D. de acquir. re-

gum domino

multum apud me valeat, vsque eo tamen non progreditur, vt eius sententiae album adiiciam calculum; quod inter alia haec verba PAVLI, ipsis legibus pro ratione subiuncta, probare videatur: quia quod ex re nostra sit, nostrum esse verius est; ac porro: verius, est vt ad substantiam spectemus. Sic siquidem fur medicamenta iam parata et perfecta abstulerit, emplastrum inde confectum ad eum pertinet, cuius medicamenta erant; eaeteroquin emplastrum est facientis. Iam reliquum et, vt enodemus, in specificatione, qua a fure ex alienis lignis nautis exstruitur, materia absorbeatur, ita vt forma praeualeat. Atque omnino ita mihi videtur ob verba IVLIL PAVLIO, quae, quamquam non loquuntur de fure specificante, ad eum tamen ob rationes supra adductas referenda sunt. Sunt autem haec: Sed si meis tabulis nauem fecisset, tuam nauem esse quia cupressus non maneret. Huic legi alia lex digestorum grauiter obstat, cuius verba sunt: MINVTIVS interrogatus, si quis nauem suam aliena materia refecisset, num nihilominus iisdem nauis maneret? respondit manere; sed si in aedificanda ea idem fecisset, non posse. IV- LIANVS notat: nam proprietates totius nauis carinae causam sequitur p.). Sunt qui voci carinae inherentes, has leges in speciem tantum pugnare arbitrantur, ideoque eas conciliare student, non curantes, utrum haecce conciliatio menti legum si conformis nec ne. Mensem autem propositionis IVLIANI ex proxime antecedentibus MI- NVCLIS verbis perspicere possumus. Statuit MNYCLVS nauem absor-

o) L. 26. D. de acquirendo re-
rum domino.

p) L. 61. D. de rei vindicatione,
conf. ea quae proferunt de hac le-
ge FBER. BRONCHORST, Cent. III.
miscellanearum iuris controver-
sium, 10. STRAVCHIUS exercit. VI.
thes. 50. OSW. HILLIGEVRVS in com-
mentario in HVG. DONELVM,
lib. V. c. 12. Iit. C. VLR. HVBE-
RVS in praelect. iur. ciu. p. 121.
qui item ita compondere studet:

misis aliorum inuentis, responde ca-
rinam ibi non significare materiam
nauis sive lignum, vt GOTHOFRE-
DVS ibi notat, verum infimam par-
tem et fundamentum nauis ut FE-
STVS in voce carinantes exponit,
nempe sicuti pars superior aedificis
est ei, cuius est infima pars et
fundamentum; sic in lege LXI. IV-
LIANVS ait, proprietatem totius
nauis carinae causam sequi, id est
fundamentum nauis.

— — — — —

absorberet materiam alienam ad refectionem nauis adhibitam; **IULIANVS** ad hanc propositionem norat, id locum non habere intuitu nauis ex aliena materia aedificatae, sed proprietatem totius nauis carinae causam sequi, id est nauem pertinere ad eum, cuius materia seu insima pars exstructa sit. Atque si ita haec lex explicatur, datur omnino antinomia inter adductas leges ^{q)}. Et quid mirum? etenim diuersas Iurisconsultorum, ex quibus digestorum libri constati, sectas, variasque inter ipsos de iure diffensiones fuisse, dubium non est. Ex ipsis igitur diffensionibus, reliquias vestigiaque in iure nostro, ex variis et a variis praeceptanter collecto non pauca superesse, vnuquisque, qui istius rei diligens indagator est, facile animaduerterit ^{r)}. Nec est ut **IVSTINIANO** in hoc accedamus, nullam nempe extare in digestis antimoniam, quin potius id ipsum, quod ex tot libris Iurisconsultorum diuersis sectis addictorum digesta sint composita, contrarium probabilius reddat. Miror igitur, tot Iurisconsultos defudasse, et adhuc defudare in conciliandis eiusmodi legibus, quae sibi aperte aduerterantur, e quarum numero leges adductae sunt, quarum vnam debemus **PAVLÖ**, Iureconsulto erescendo, qui in hoc casu formam, tanquam quae rei det effentiam, praefert, alteram **IVLIANO**, qui agmen *Sabinianorum* claudit, atque cum omnibus *Sabinianis* plus tribuit materiae. Ex quibus simul satis manifestum est, cur legem priorem ex libris **PAVLI** defumtam, praferamus legi posteriori de promtae ex libris **IVLIANI**. Nimirum quia illa maxime concordat, cum **IVSTINIANI** **PAVLI** sententiis subscriptis dispositionibus, quibus controvierias inter *Sabinianos* et *Proculeianos* diremit, haec e contrario simpliciter in hac parte ex sententia *sabinianorum* proposita est. Quibus expositis pauca addere et adicere adhuc liceat de subsidiis, quae laeso

^{q)} conf. AEGID. HORTENSIVS in comment. ad Instit. §. 25. 10. YAC. WISSENBACH disput. XVIII. §. 23. FRANC. OTTONIUS in commentario in Instit. §. 25.

^{r)} vid. HIERON. ELENI exercitationes ad ius ciuale cap. XXIV. in EVER. OTTONIS thesauro iuris tom. II. p. 142.

laeso competit contra furem specificantem. Nimirum dominus materiae condicione furtiva, quaecum electiue concurrit rei vindictio, aequo ac actione furti speciem ipsam ex materia sua factam simul cum eo quod interest, iis in casibus exigere potest, quibus specificatio non inuoluit rei interitum ciuilem. Si autem specificatio illum habet effectum, rei tantummodo aestimationem petit, ac omne id quod interest. ^{s)}

§. XVI.

De accessione industriali interitum ciuilem effidente.

III). Existit interitus rei ciuilis in accessione industriali, qua fur non ope naturae sed tantum industriae efficit, rem furtuam accedere rei suae. Et quod quidem ad *adiuunctionem* attinet, duo requiruntur, 1) vt res furis, cui surrepta accedit, pro principali haberri possit; 2) vt etiam accessio adsit, quod tamdiu non est, quamdiu res nondum coniuncta est cum principali. Quod si autem haec duo adsunt, regula obtinet: accessorium sequitur principale ^{t)}. Quam ob rem accessorium habetur pro extincto, sicut lumen minus per maius extingui dicitur ^{u)}. Quemadmodum autem res non existens non vindicatur ^{v)}, ita in hoc casu contra furem neque vindicatio neque condicō ipsius corporis datur ^{w)}. Igitur quia ad-

^{s)} cfr. §. 14. huius disputatio[nis].

^{t)} L. 178. de regulis iuris. Conf. etiam IAC. GOTHOFREDI commen[tarius] in titulum Digestorum de regulis iuris. Collect. XII. pag. 710.

^{u)} vid. SAM. STRYKIVS vol. V. differt. iurid. disp. II. c. IV. §. 1.

^{v)} §. 26. Instit. de rerum diu[is] conf. Illust[ri] CAROL. FRID. WALCHIVS in notis ad IOACH. HOPPIVS in comment. ad Instit. Iustin. lib. II. tit. I. de rerum diu[is]. §. 26. L. a.

^{w)} L. 8. de condicō furt. Conf. tamen IOACH. HOPPIVS in commentatore succinēta ad Instit. Iustinianas lib. II. tit. I. de rerum diu[is]. §. 26. n. 2. *furis enim, inquit, persona mihi est obligata aetione personali propter delictum furti, ideoque non attenditur utrum res extinguita sit, an non, sed indistincte contra eum datur condicō furtiva.* Vix credo, HOPPIVS sententiam esse, dominum ipsam rem a fure reposcere posse. Etenim si res pro extinguita, vt ipse statuit, habetur neque

adiunctio est adquirendi causa, tamis per dum res iuncta manet a domino amittitur, atque hac sublata et hinc non existentia cessante, dominium reuiniscit, ita ut res ipsa reuocari possit. Quum autem hæsi inter sit, ut causa adiunctionis tollatur, videndum est, virum re surrepta salua separatio fieri possit, nec ne x)

S. XVII.

Continuatio I.

Si separatio re surrepta salua fieri potest, laetus cuius interest, ut res separetur, actione ad exhibendum illius separationem optimo iure exigit, ut rem exhibtam suo commodo vindicare possit y), quamvis id salua substantia rei furis fieri nequeat. In quo multum differt actio ad exhibendum, quae instituitur contra bonae fidei possessorem, ab ea quae datur contra eum ad exhibendum, qui inala fide rem possidet, quum bonae fidei possessori detimento esse non debeat exhibito, e contrario malae fidei possessori hoc dannum, quod culpa sua sentit, sentire non videatur. Eiusmodi autem species adiunctionis, vbi separatio re salua institui potest, sunt inclusio, adplumbatura atque inaedificatio. Hinc si fur gemmam annulo suo incluserit, vel sigillum candelabro, laetus neque gemmam neque sigillum quidem vindicare, sed ad exclusionem agere potest z). Item si fur rotam vehiculo suo aptauerit, naui suae tabulam, ansam alie-

neque rei vindicatione neque condicione repeti potest. L. 8. D. de condic. furt. Si igitur IVSTINIANVS §. 26. Instit. de rerum diuis. statuit, res extintas non vindicari, condici tamen posse a furibus et quibusque aliis possessoribus, intelligit conditionem aestimationis. An autem cum CHARONDA atque CONTIO pro quibusque legi debeamus quibusdam, quam lectionem tuetur EVER. OTTO in comment.

ad Instit. de rerum diuis. pag. 182; in II. dissertatione de hac materia dispiciemus. Conf. tamen *Illiustr. CAROL. FRID. WALCHIVS* in notis ad IOACH. HOPPII comment. succinctam. lib. II. tit. I. §. 26. not. b. qui ex auctoritate THEOPHILI tuetur lectionem *quibusque*.

x) L. 23. §. 5. D. de R. V.

y) L. eod. D. de R. V.

z) L. 6. D. ad exhibendum.

alienam scypho suo, et emblemata phialae suae iunxit, tenebitur ad exhibendum a). Id tamen ex peculiari ratione exceptionem admitit ratione aedificationis, ita ut Iaefus, ne ruinas urbis adspectum corrumpant b), tigna aedibus furis iuncta, stante aedificio neque vindicare, neque actione ad exhibendum postulare possit, nisi forte tignum ita sit iunctum, vt sine ruina vel graui decreimento extrahi queat, quod legi adiectae congruere videtur rationi; quae quoque, quia ob interesse rei publicae aedificia magis ornari ac instaurari quam dirui prohibita est, sententiam CHRISTIANI THOMASII contra VLRICVM HVERVM tuerit c); quod nempe aedificans siue si fur, siue bonae fidei possessor, si quoque velit, aedificium eo fine, vt tignum restituatur, destruere non possit d) Quamvis autem hac actione dominus tigni vti nequeat, aliis tamen ei succurrunt. Ita gaudet actione de tigno iuncto e), qua duplum exigit, immo etiam actione ad exhibendum, rei vindicatione et condicione furtiva aestimationem, quae quoque iuramento in item definiiri ac duplum excedere potest, vrget. Quod autem praestita iam satisfactione, aedificio diruto rudera repeti adhuc possint, redolet statum antiquum reipublicae romanae, plane a nostro diuersum, quo furum delictis adnumerabatur, quorum poenam sibi vindicabat Iaefus. Quare etiam id hodie nullius esse vlt, aequa ac id quod de actione de tigno iuncto in duplum instituendo dixi f), mihi fere

D 2

persua

a) L. 7. D. ad exhibendum et L. 23. §. 5. D. de R. V.

b) L. 2. Cod. de aedif. priuatis, vid. etiam ERNESTVS GOTTHMAN-NVS vol. II. respons. 93. n. 30.

c) vid. VLR. HVERI paelect. iuris ciuilis Lib. 2. tit. 1. §. 39. ac iung Scholium, responsio et additamentum.

d) L. 6. D. ad exhib. L. 98. §. vlt. D. de folut. L. 1. pr. D. de tigno iuncto. Conf. de hac materia IAC. RAEVARDVS 23. ad leg. XII. tabularum IAN. ACOSTA

not. ad §. 29. Instit. de rerum diuis. CASP. ZIEGLERVS disput. de tigno iuncto §. 9. IAC. CIVICIVS lib. XXIII. obs. iuris ciuilis c. 19. CHRIST. HOFFMANNVS in hist. iuris vol. II. part. prior. p. 218. IA. GOTHOFREDVS leg. XII. tabularum lib. III. tab. VI. in EVFR. OTTONIS thesauro iuris ciuilis tom. III. pag. 113.

e) §. 29. Instit. de rerum diuisione.

f) Conf. GOTTL. GER. TITIVS in

persuadeo. Nullus autem dubito, quin adhuc hodie tigna vindicari possint, si fur destructo aedificio laeso nondum satisfecit, quia fur non tamquam tignum sive per se, sed tamquam partem aedificii illud posedit. g)

§. XVIII.

Continuatio II.

Quod ad posteriorem attinet casum contra furem, qui pro eo, qui dolo desit possidere habetur, actio ad exhibendum ad omne id quod interest institui, immo etiam conditione surtiua laesus aestimationem a fure petere potest, quod leges fusius docent exemplis h). At his in causibus separatio actione ad exhibendum extorqueri nequit, cuius ratio forsitan haec est, quia reparatio laesonis furi nimis difficulter fieret; dum ipsa res furis pretio diminueretur et perderetur, ac fur ob rem accessoriām pretio viilorem ac minorem laeso satisfacere deberet, quum ramen adfictio non addenda sit adfictio. Id quod applicari potest ad adferruminationem, intexturam, picturam atque scripturam, ita ut contra furem, qui in re ablata pinxit, i) scripsit, k) rem alienam rei suaē intexit l) aut

In iure priuato romano germ. lib. II. c. V. §. 38. GEORG. AD. STRVIVS in exercit. 48. thes. 31. IUSTVS HENNING. BOEHMEARS in doct. de actionibus fact. II. c. II. §. 49.

g) OSW. HILLIGERS ad HVG. DONELLVM Lib. V. c. II. Lit. E. IAC. CVIACIVS Lib. XXIII. obseruationum cap. 19. IAC. GOTHOFREDV ad leg. XII. tabularum lib. III. tit. 24. c. 7. IAC. RAEWARDVS ad easdem leges cap. XXII. JOSEPH. FERNANDEZ de RETES. ad tit. D. de acquirenda vel amittenda possessione paelect. academ. p. II. c.

III. in MEERMANNI thes. tom. VII. pag. 486.

h) conf. IO. ALTHVSIVS in dicaeologica Lib. I. C. XXXVIII. n. 13. et GREG. RICCIUS in colleg. iurid. lib. XXXXI. tit. I. §. 31.

i) §. 34. Instit. de rerum diuini. conf. tamen M. LYCKLAMA de NIJHOLT membran. lib. I. eclog. 15. EDM. MERLLIVS lib. VIII. obs. iuris c. 28. et EVER. OTTO comment. in institutiones pag. 189. et Illuſtr. CAR. FRID. WALCHIVS in not. ad IOACH. HOPPII succ. comment. lib. II. tit. I. §. 32. b. a.

k) obiici quidem potest, hodie pictura

¶ aut per adferruminationem iunxit m) actio ad exhibendum ad separationem suscipi non possit; sed competit laes supra dictae actiones. Sunt tamen, quod miror, Iurisconsultorum plerique, qui statuunt, purpuram vestimento intextam separari, ideoque ad eam separandam agi posse, ut ita separata restituatur. Sed perpendant accuratius legis verba n), in quibus praescidium sententiae quaerunt, quaeque haec sunt: idem et si armario vel naui tabulam meam vel ansam scypho iunxeris vel emblemata phialae vel purpuram vestimento intexeris aut brachium statuae coadunaueris; et intelligane necesse est, in hac lege non sermonem esse de purpura intexta sed intecta, de qua autem IVSTINIANVS non loquitur, ita sanciens o): si alienam purpuram vestimento suo quis intexuerit: Necet pretiosior sit purpura, tamen accessione vice cedit vestimento, et qui dominus fuit purpurae aduersus eum qui surriupit, habet furti actionem atque conditionem. Vellem, ut artisperiti huius rei inscios Iureconsultos edocerent, magnum esse discrimen inter purpuram, quam fur vestimento intexit, atque eam quam vestimento intexit. Forsan sunt, qui opinantur, integrum hoc loco idem esse ac intexere, quum alias VLPIANVS dicere debuisse: vel purpura vestimentum intexerit. Ast inde mihi alia non extorquetur sententia; nomine enim est emphasis quae-dam in AVRELII PROPERTII sequentibus verbis: Qua formosa suo Clitumnus flumina luco integit p) Quum vero ratione intexturae atque adferruminationis fieri possit, ut casu res separentur, quaeri potest, an non tunc res surrepta vindicari possit? Mihi hanc quaestio-

D 3

nem

picturam atque scriptuarm extingui posse salua re necessaria, sed id me non mouet; quia omnis ars periret, ideoque ut rei accessoriae vindicationi daretur locus, principale esset destruendum.

i) §. 26. Instit. de rerum diuif.
m) L. 7. §. 2. D. d. exhibendum.

n) L. 7. §. 2. D. ad exhiben-

dum. In hac lege sermo est de eiusmodi adiunctionibus, in quibus, re accessoria salua, separatio fieri potest. Etenim in ansa scypho iuncta, emblematis phialae impositis, brachio fine adferruminatione statuae coadunato, tabulis naui adiectis, talis separatio cogitari potest.
o) §. 26. Instit. de rerum diuif.
p) lib. II. el. 19. v. 29.

nem dirimenti, ex autoritate PAVLI ^{q)}, negativa adridet sententia, cuius ratio, de qua VLRICVS HYBERVS ^{r)}, in hac materia non semper sibi constans, dubitat, haec est, quia ob non praefamentam separacionem, quae, quoniam salua re fieri nequit, exigit non potest, coniungens dominium irreuocabiliter adquisuit; quod alter se habet, vbi separationem adhuc sperare licet. Nec dubito, idem obtinere ratione scripturae aequae ac picturae ^{s)}

§. XIX.

Continuatio III.

Quibus expositis ad commixtionem, quae quoque species accessionis industrialis est ^{t)}, progredior, ut definiam, cuius am effectus sit commixtio a fure intuui rei furtuiae facta. Ipse imperator IVSTINIANVS ita ordinauit ^{u)}: si duorum materiae ex voluntate dominorum confusae sint, totum id corpus, quod ex confusione fit utriusque commune est: veluti si qui vina sua confuderint, aut massas argenti vel auri conflauerint. Sed et si diuersae materiae sint, et ob id propria species facta sit; forte ex vino et melle mulsum aut ex auro et argento electrum: idem iuris est: nam et hoc casu communem esse speciem, non dubitatur. Quod si fortuito, et non voluntate dominorum, confusae fuerint, vel eiusdem generis materiae, vel diuersae; idem iuris esse placuit. Quam dispositionem generalem IVSTINIANVS in digestis verbis POMPONII atque PAVLI ^{v)} magis ita explanat:

Pom-

^{q)} L. 23. §. 5. D. de rei vindicatione.

^{r)} in praelect. iur. ciuilis lib. II. tit. I. n. 38. vbi ita hac de re loquitur: iam satis constat purpuram alienae vesti iunctam a domino sine dubio amitti, tantisper dum invicta manet, ea vero separata, dominum renuiscit, ut de tigno aedibus iuncto videbimus infra, licet aliter in his quae per ferruminationem confolidata sint, habeatur in leg. 23. §.

5. de rei vindicatione, de cuius tamen exceptionis ratione merito dubites.

^{s)} conf. tamen LVD. CONS. SCHMALKALDERI dissert. de pictura principali, scripture accessoria Tub. 1747.

^{t)} Dissentit HIERON. TREVILENSIS vol. I. disput. 20. thes. 7. §.

^{u)} §. 27. Initit. de rerum divisione.

^{v)} Lex 3. et 4. D. de rei vindicatione.

Pomponius scribit, si quid quod eiusdem naturae est, ita confusum est atque commixtum, ut deduci et separari non possit: non totum sed pro parte esse vindicandum. Vnde tuum et meum argentum in massam redactum, erit nobis commune, et unus quisque pro rata ponderis, quod in massa habemus, vindicabimus; et si incertum sit quantum quisque ponderis in massa habet. Quo quidem casu etiam communii dividendo agi poterit. Sed et furti, et ad exhibendum tenebitur, qui dolo malo confundendum id argentum curavit: ita ut in ad exhibendum actione pretii ratio haberi debeat; in vindicatione vel communii dividendo actione hoc amplius ferat, cuius argentum pretiosius fuerat. Quibus ex legibus appareret, quantum commixtio a fure facta ratione effectus differat a commixtione, ab alio susceptra. Nimurum si fur per commixtionem sive commixtione in specie conditionem rerum furtuarum mutavit, illae vero separationem recipiunt ^{w)} laesus partem suam, quia commixtio, qua res non definit esse, quae fuit, non inuoluit interitum rei ciuilem, pro diuisio vindicat, sive res sint diuersae, sive eiusdem naturae. Sic si fur pecora surrepta cum suis pecoribus, aut alienum aurum cum plumbo suo miscuit, laesus vindicationum iure obtinet, modo, si necessitas id requirat, simul separationem virgeat. ^{x)} Sed quid iuris si res separari non possint? vult IUSTINIANVS, ut distingua-
mus inter speciem nouiter per commixtionem exortam, et inde non enatam. Si fur ex re ablata atque sua commixtione nouam effor-
maruit speciem, indistincte res furto ablata habetur pro extinta,
ita, ut dominium adquirat, atque laesus tantum aestimationem
rei furtuae actione ad exhibendum, rei vindicatione utili, con-
ditione furtua, vel etiam actione furti petere possit. Licet enim
IUSTINIANVS ^{y)} non expresse etiam loquatur de malae fidei possessio-

re

^{w)} quae nam res vero separari possint, relinquo iudicio artificum, ac id tantum addo, olim res quasdam pro inseparabilibus habitas es-
se, quae pro talibus hodie non ha-
bentur.

^{x)} §. 28. Institut. de rerum di-
uisione et L. S. §. 1. D. de rei vin-
dicatione.

^{y)} §. 25. Institut. de rerum di-
uisione in fin. L. 5. §. 1. D. de rei
vindicatione.

re ex rationibus supra addatis hancē dispositionem iure meritoque extendimus ad quemlibet illius generis specificantem. Ratio autem, cur sine discriminē hoc in casu id obtinet, partim in eo posita est, quod specificans operam suam dedit ac partem materiae praefitit, partim in eo, quod aliis laeso succurrunt actionibus, quibus sine ruina rerum existentium a danno liberatur. Atque id, adsumis semel aliis principiis iuris, iuri ciuii quam maxime congruit, quum ille, qui habet actionem ad aestimationem, rem habere videatur, vti in praecedentibus probauimus. Quibus itaque nos amplius immoratus sum, quia etiam datur commixtio, quae quidem non efficit, nouam existere speciem, separationem autem non admittit. Cui non possum, quin effectum tribuam communionis, ita tamen vt gaudeat laetus iure, partem rei ita commixtae vindicandi, actione de communī diuidendo, actione ad exhibendum, condicione furtiuā reparationem laesioñ exigendi, nullo adhibito discrimine inter confusione liquidorum atque commixtionem aridorum. Id docet PAVLVS ^{z)} cuius verba VLPIANI verba ita excipiunt: *Quo quidem casu de communi diuidendo agi poterit, sed et furti et ad exhibendum tenebitur qui dolo malo id argenteū confundendum curauit.* Loquitur quidem PAVLVS de argento confuso, quo appareat, hanc legem non esse intelligendam de commixtione in specie seu commixtione rerum aridarum. At sana ratio praecepit, vt non seiungamus legem ex libris PAVLI de promtā a lege praecedente, quae VLPIANI atque sententiam POMPONII continet, quaeque de commixtione atque confusione separationem non admittentibus, diponit; vti satis ex addatis liquet verbis. Igitur si fur calcem, arenam, frumentum, nummos ad se rapuit, ac commiscerit, laeso actiones nominatae haud sunt recusandae. Nummis aduersari videtur lex quedam digestorum ^{a)}, cuius verba sunt: *Si alieni nummi in scio et in uito domino soluti sunt, manent eius eius fuerunt; si mixti essent ita ut discerni non possent; eius fieri qui accepit, in libris*

CAII

^{z)} L. 3, §. 2. D. de rei vindicatione,

^{a)} L. 78. D. de solutionibus.

CATI scriptum est: ita ut actio domino cum eo qui dedisset furti competeret. Sed mens huius legis haec est. Si quis alienos nummos in iusto domino suis interfuerit atque tertio soluit, illi vel ita mixti sunt, ut discerni possint vel non; si prius, domino competit rei vindicatio, quia dominium suorum nummorum docere potest; si posterius a tertio vindicari non possunt. Ratio in eo quaerenda videtur, quoniam, quamvis eiusmodi commixtione nummi facti sint communes, commiscens tamen pro parte eos consumendi ius habet ac semper dubium remanet, virtum partem suam tantum, an plus consumserit. Incertitudo autem ex frequenti oritur conuersione nummorum b) Haec dicta sufficient de nummis. Erunt forsitan, qui putant, me male de frumenti aliarumque rerum aridarum commixtione iudicasse, sed dicant, quid velint, modo curatus inquirat in mentem legis et sine praeconcepta opinione sententiae contrariae. Nimirum obiciunt, frumentum aliae res aridae sine voluntate commixtae non fieri communes, ac laesum quidem hoc casu habere actionem in rem sed non actionem de communii diuidendo. Prouocant ad ipsum IUSTINIANVM c), qui, quod si frumentum, inquit, Titii frumenta tuo mistum fuerit: si quidem ex voluntate vestra, commune est: quia singula corpora, id est, singula grana, quae cuiusque propria fuerunt, ex consensu vestro communicata sunt. Quod si casu id mistum fuerit vel Titius id miscuerit sine tua voluntate, non videtur commune esse: quia singula corpora in sua substantia durant: sed nec magis istis casibus commune sit frumentum, quam grex intelligitur esse communis si pecora pecoribus tuis misera fuerint. Sed si ab alterutro vestrum totum id frumentum retineatur:

in

b) Alii aliter hanc legem explinant, e quorum numero sunt PLACENTINVS in commentario ad Institut. §. 28. pag. 23. VAL. GVIL. FORSTERVS de dominio cap. IX. n. 170. pag. 315. IAC. CVIACIVS lib. obf. XIII. c. 28. VLR. HVBERVS

c) §. 28. Inst. de rerum divisi.

E

~~~~~

in rem actio pro modo frumenti eiusque competit; et VLPIANVM sequentibus verbis sententiae POMPONII subscriptentem: si frumentum duorum non voluntate eorum confusum sit, competit singulis in rem actio in id, quantum patet in illo acero suo cuiusque esse. Quod si voluntate eorum commixta sunt, tunc communicata videbuntur et erit communii diuidendo actio. Quod verba IUSTINIANI Imperatoris concernit, ipsa declarare videntur, frumentum meum sine voluntate mea cum alterius frumento commixtum fieri commune, sed quod adserat lusitanus, fieri non magis commune, quam grex intelligatur communis, si pecora cum pecoribus commixta fuerint, claudicans similitudo est, qua tantum pronunciare voluit, natura atque essentia sua separatum atque distinctum manere frumentum. Etenim quum vsu hominum frumentum aequae sit inseparabile a vinum, et de inseparabilitate commixtis atque confusis VLPIANVS atque PAVLVS d. statuant, quod laesus partem rei vindicatione seu actione de communii diuidendo petere possit, nullus dubito, IUSTINIANVM per actionem in rem de qua loquitur, actionem de communii diuidendo intelligere, quia est actio mixta. Ab obiectione autem ex Pandectis deponita, ac cui VLPIANVS occasionem dedidit, ita me vindico, vt sub actione in rem, quam POMPONIVS ei tribuit, cuius frumentum sine sua voluntate alius miscevit, rei vindicationem aequae ac actionem de communii diuidendo intelligam, quum e contrario ei, cuius voluntate frumentum alius miscevit actionem tantum de communii diuidendo tribuat. e)

§. XVIII.

d) L. 3. §. 2. et L. 4. D. de rei vindicat.

e) Inter eos, qui statuant, non obtinere in confusione, quod locum inuenit in commixtione, referendi, sunt laudat. BACHOVIVS in saepe cit commentator ad Insti. lib. II. n. 20. pag. 172, VLR. HYBERVS

in praefectionibus iuris tit. de adquir. rerum dominio lib. I. tit. I. de commixtione et confusione. Contrarium statuant. SAM. STRYKIVS volum. V. disserr. II. c. 3. n. 3. seq. AVGVSTINV S de LEYSER. in medit. ad pandectas vol. VII. specim. 449. pag. 100.

§. XX.

De accessione mixta interitum rei ciuilicem effidente.

IV) Contingit interitus rei ciuilis in accessione mixta, qua nempe fur plantatione aut satione efficit, rem furtiuam pro extincta ac non amplius exstante haberi. Dupli ex caussa planta surrepta a fure fundo suo imposita pro extincta atque non amplius exstante habenda est. Simulac enim planta radices egerit, propter accessionem deficit esse, quae antea erat, quo accedit, plantam ex alieno solo alimentum capientem, omnem substantiam fundo, cui imposita est, acceptam ferre, ac ita paulatim nouam factam esse. Quod quum cognitum haberet PAVLVS, ita verba huic rei aptata f): *Arbor radicibus eruta, et in alio posita priusquam coaluerit prioris domini est: ubi coaluit, agro cedit: et si rursum eruta sit, non ad priorem dominum revertitur, nam credibile est, alio terrae alimento aliam factam g).* Ex quo iraque sequitur, plantam a fure surreptam suo vel alieno solo imposuam, vbi coaluit, pro extincta haberi ideoque nec vindicari nec conditio furtiva repeti posse; sed laesum id quod interest actione ad exhibendum, vel etiam aestimationem vindicatione rei utili seu conditio furtiva exigere debere. Nonne etiam lacus actione ad exhibendum petere potest, vt planta exhibeat, quia ea plerumque, quamvis coaluerit, salua a solo separari potest? negatiuum amplectior, hac commotus ratione, quoniam planta, facta separatione, adhuc pro non exstante atque extincta est habenda. Etenim non solum ob accessionem sed et ob alimentum, quod ex alieno solo accepit, extincta atque alia, vt ipse PAV-

TUS

f) L. 26. §. 2. D. de A. R. D.

g) Evidem PAVLVS VOETIVS in comment. ad §. 32. Inquit. de A. R. D. verbis PAVLI: *credibile est alio terrae alimento aliam factam,* alium sensum adscribit, ac hoc modo ea explicat; *cum ex aliena terra*

alimentum capit, credibile est, eam alterius esse factam. Vocabulum *aliam* interpretatur per *alterius*. Sed PAVLUM VOETIVM refutauit, VLR. HVBERVS in digesti*justinianis lib. IV. c. XXIV.*

TVS loquitur, videtur. En igitur rationem differentiae inter accessionem industrialem ac mixtam! in illa saepissima causa, eur res accessoria habetur pro extincta, actione ad exhibendum tolli potest; in hac autem neutiquam. Ac ex eadem ratione arborum caſu auſſarum et ita separatarum denegatur laeo vindicatio. Nec obiici potest, conductores faepissime arbores a ſe plantatas finita locatione auferre poſſe, quia ſimul pro aliamentis arborum ſi luta eſt merces ^{b)}. Priusquam autem planta coaluerit, eam a laeo ſue in fundo furis ſue tertii poſitam vindicari poſſe, mihi perſuadeo, quia ceſſat ratio, ob quam facta coalitione laetus vindicationum iure obtinere non potest. Sic etiam ſemen surreptum ac agro furis vel tertii inieſtum, et quod inde naſcitur domino fundi cedit, adeo ut laetus ad ſatisfactionem tantum agere poſſit. Antiquissimis temporibus in Germania ante receptionem iuris romani aliud ratione ſeminis obtinuisse certum eſt. Etenim Germanorum paroemia: *Wer ſät der máhet* ⁱ⁾; ſatis indicat eos agriculturae et rei pecuariae dediti, ius culturae et ſeminis ſoli praetulisse; quum e contrario romani ſolum haberent pro principali ac inde ſemen pro exſtincto reputarent. Quae autem paroemia hodie non ita obtinet, vt iuri romano hac in re deroger, niſi illam conſuetudo confirmit ^{k)}.

§. XXI.

De Mutatione rei interitum ciuilem non effidente.

Si praeter adductos caſus ſur rem surreptam mutauit, ita vero ut mutatio non efficiat rei interitum ciuilem, laetus ad restituitionem ipsius rei agere debet, ac omne id quod intereft petere potest

^{a)} vid. VLR. HVBERVS in prae-
lectionibus iuris ciu. Lib. I. tit. I.
pag. 43.

^{b)} vid. IO. NIC. MERTIX differ-
tat. et opus. tom. III. Lib. de paroe-
misi iur. Germ. p. 542.

^{c)} cfr. tamen HENR. COCCIN
diff. de iure feminis. Francof.

1693.

est. Videndum tamen est, vitrum res sit meliorata^a an deteriorata.
De deteriorationibus iam spho VIII. loquutus sum. Quod meliorationes concernit, illae commodo quidem sunt domino rem suam
reperenti, furi autem non profunt^h; quamvis sint, qui ex ae-
quitatis regula: nemo cum alterius damno fieri debet locupletior,
furi ius retentionis concedunt, quatenus res adhuc est melior.
Quod si autem fur eas sine detimento tollere potest, sine dubio
laesus id prohibere nequit.

^h) L. I. Cod. de infant. exposit.

Errata.

P. 1. lin. 6. translati, not. *a* furto, TRATATVVM leg. translati, fur-
tum, TRACTATVVM. p. 2. lin. 12. differrere leg. differere. p. 2.
not. *d* LVDOVICI de restit. rei furtucae lenae leg. Halae. p. 3. lin.
11. naturae leg. ciuili. p. 5. lin. II. et lin. 14. alteri, tanquam leg.
alter, tamquam. p. 6. existere, existentia leg. semper, exsistere, ex-
sistitia leg. adlegato. p. 9. lin. II. reposcere leg. reposcere potest.
pag. 9. lin. 23. aequivalentem leg. aequivalenter. p. 10. lin. 4. fa-
tisfactionem leg. fatissfactionem. p. II. affectum, arrogare, leg. ad-
fectum, adrogare. p. 13. lin. 16. quod leg. vt. p. 13. not. *h* L. I.
§. 14. L. 6. §. 5. D. leg. L. 14. pr. L. 7. §. 1. et 2. p. 15. not. *p* ea-
dem fere verba habet L. 13. et cet. deleantur. p. 19. n. *w* L. 3. de
condit. fine causa leg. L. 62. D. de rei vindicat. n. *x* L. 133. D. de
reg. iur. leg. l. 131. de reg. iur. p. 20. not. *y* L. 4. §. 2. D. leg. L.
4. §. 20. D. pag. 21. lin. 5. affumendum leg. adffumendum. pag.
21. lin. 13. videatur leg. videtur. p. 23. lin. 8. et, leg. est. lin. 15.
~~MINVTIVS~~ leg. MINVCIVS. p. 24. lin. 13. antimoniam leg. antino-
miam. lin. 27. fabianorum leg. Sabinianorum. p. 27. lin. 8. in-
faunri leg. infaunari. p. 29. lin. 14. surriupit leg. furriupit. not. *k*
scriptuarm extingui leg. scripturam extingui. pag. 33. lin. 15. aliae-
ue res aridas sine voluntate commixtae leg. aliasue res aridas sine
voluntate commixtas. pag. 34. lin. 25. PAVTVS leg. PAVLVS. pag.
36. lin. 17. dediti leg. deditos. p. 23. not. *p* EBER. l. EVER. p. 31.
not. *x* L. 8. leg. L. 5. p. 33. not. *b* in Scholis, leg. Scholio. p. 29.
n. k necessaria l. acceſſoria. p. 9. l. 23. furem l. fur. p. 7. l. 21. rebus
suis leg. res suas.

Digitized by Google

卷三

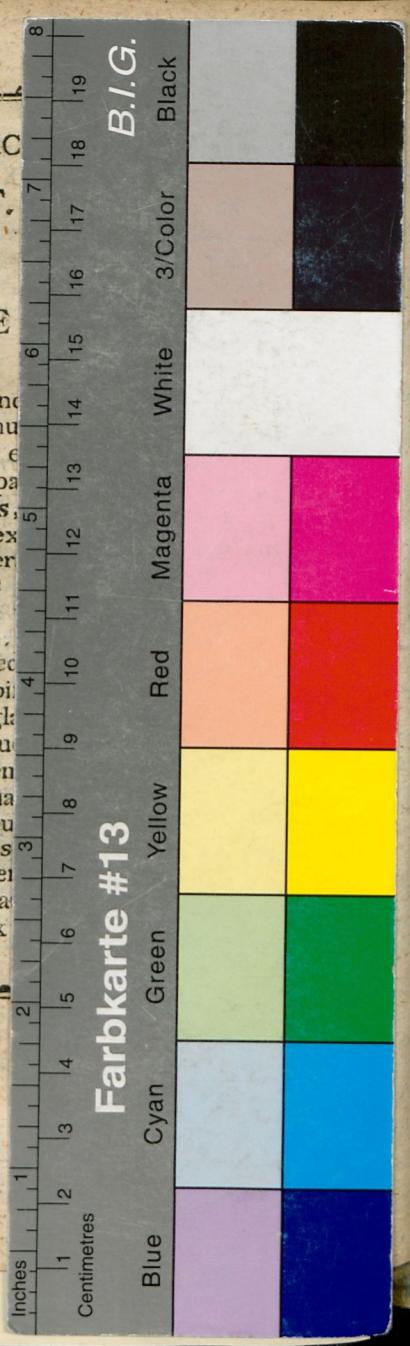
Jeca, Diss., 1775-77

ULB Halle
004 216 229

3

COMMENTATIO IVRIDICA
DE
EFFECTIBVS MVTATIONVM
IN REBVS FVRTIVIS OBVIARVM.

AVCTORE

IOAN. BERN. CHRISTOPH. EICHMANN

IVRIVM DOCTORE AC CVRIAЕ PROVINCIALIS SAXO-
NICAЕ COMMVNIS ADVOCATO.

IENAE CLOCCCLXXV.

EX OFFICINA FICKELSCHERRIANA.

